

6.0: සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය විග්‍රහ කරයි.

6.1 : සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය සහ අසමතුලිතය විග්‍රහ කරයි.

- සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය යන්න අර්ථ දක්වයි.
- සාර්ව ආර්ථික අස්ථායීතාව යන්න අර්ථ දක්වයි.
- සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඉදිරිපත් කළ හැකි විකල්ප ප්‍රවේශ පැහැදිලි කරයි.

සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය

- සමස්ත නිමැවුමේ වටිනාකමට සමාන සමස්ත ඉල්ලුමක් පවතින අවස්ථාව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ලෙස හැඳින්වේ. මෙහි දී සමස්ත ඉල්ලුම සපුරාලීමට සමත් සමස්ත සැපයුමක් පවතී.
- ආර්ථික සමතුලිතයේ දී සමස්ත නිමැවුමක් සමස්ත සේවනියුක්ති මට්ටමක් උච්චාවචනය නොවී පවත්නා මට්ටමහි ම පවතී.
- සමස්ත ඉල්ලුම සපුරාලීමට සමත් සමස්ත සැපයුමක් ඇති නොවන අවස්ථාව සාර්ව ආර්ථික අසමතුලිතය යි. මෙහි දී සමස්ත නිමැවුමක් සමස්ත සේවනියුක්ති මට්ටමක් උච්චාවචනය වේ.
- සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඉදිරිපත් කළ හැකි ප්‍රවේශ පහත සඳහන් වේ.

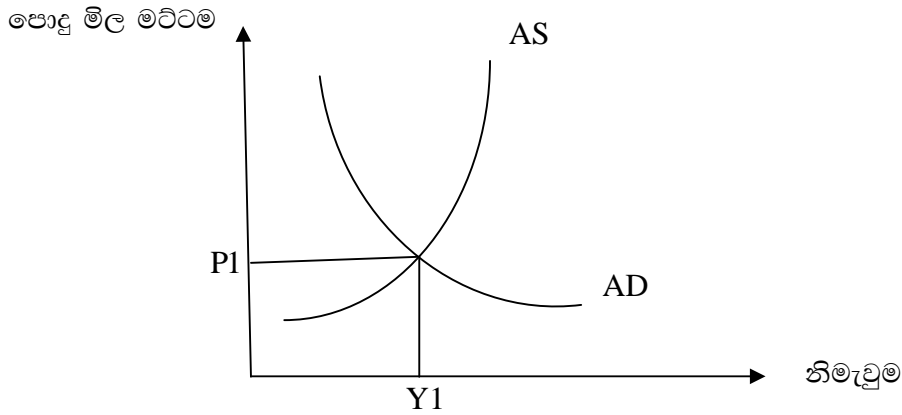
1. සමාහාර ආදායම් = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය (Y=E)
2. කාන්දු වීම = විදීම ප්‍රවේශය (W=J)
3. සමාහාර ඉල්ලුම් = සමාහාර සැපයුම් ප්‍රවේශය (AD=AS)

- කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ සමස්ත ආදායම සමස්ත වියදමට සමාන වීම යන කොන්දේසිය මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වීම සමාහාර ආදායම් වියදම් ප්‍රවේශය තුළින් සිදු වේ.
- කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් ඇතුළත ආර්ථිකයේ ආදායම් වෘත්තාකාර ප්‍රවාහයෙන් පිටවීම් (කාන්දු වීම) එකතු වීම්වලට (විදීම) සමාන වීම යන කොන්දේසිය මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිත තීරණය වීම කාන්දු වීම හා විදීම ප්‍රවේශය තුළින් සිදු වේ.
- කිසියම් කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ ආර්ථිකයේ සමාහාර ඉල්ලුම(AD) සමාහාර සැපයුම(AS)ට සමාන වීම යන කොන්දේසිය මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වීම සමාහාර ඉල්ලුම් සැපයුම් ප්‍රවේශය තුළින් සිදු වේ.
- සමාහාර ඉල්ලුම (AD) සමන්විත වන්නේ පෞද්ගලික පරිභෝජනය (C), රාජ්‍ය පරිභෝජනය (G), ආයෝජනය (I) සහ ශුද්ධ අපනයන (X-M) යනාදිය සඳහා කෙරෙන භාණ්ඩ හා සේවා ඉල්ලුමෙනි.

- එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$AD = C + I + G + (X - M)$$

- මේ අනුව ආර්ථිකයක සමාහාර ඉල්ලුම සමාහාර සැපයුමට සමාන වන අවස්ථාවේ දී සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වේ. එය පහත සඳහන් ආකාරයට ප්‍රස්තාර සටහනෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

6.2 : සමාහාර වියදමේ සංරචක විග්‍රහ කරයි.

- සමාහාර වියදමේ සංරචක පැහැදිලි කරයි.
- පරිභෝජන ශ්‍රිතය අර්ථ දක්වයි.
- පරිභෝජන ශ්‍රිතය ඇසුරින් ස්වයංක්‍රීය පරිභෝජනය හා ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව විස්තර කරයි.
- ස්වයංක්‍රීය පරිභෝජනය හා ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ප්‍රාස්තාරික ව නිරූපණය කරයි.
- කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම් හා කුටුම්භ ඉතුරුම් අතර සම්බන්ධතාව සමීකරණය හා ප්‍රාස්තාර ඇසුරෙන් විමසයි.
- ඉතුරුම් ශ්‍රිතය අර්ථ දක්වයි.
- ඉතුරුම් ශ්‍රිතය ඇසුරෙන් නිර්-ඉතුරුම් හා ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව විස්තර කරයි.
- නිර්-ඉතුරුම් හා ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව ප්‍රාස්තාරික ව නිරූපණය කරයි.
- සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව හා සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව ප්‍රාස්තාර ඇසුරෙන් විමසයි.
- ආයෝජන වියදම්, රජයේ මිල දී ගැනීම් සහ ශුද්ධ අපනයන හඳුන්වයි.
- ස්වයංක්‍රීය ආයෝජන වියදම සහ රජයේ මිල දී ගැනීම් ප්‍රාස්තාරික ව නිරූපණය කරයි.

සමාහාර වියදම

- කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ආර්ථිකයේ කාරකයන් භාණ්ඩ සහ සේවා මිල දී ගැනීම සඳහා වැය කරනු ලබන වියදම සමාහාර වියදම ලෙස හැඳින්වේ.

සමාහාර වියදමට අයත් සංරචක

- පරිභෝජන වියදම (C)

- ආයෝජන වියදම (I)
- රජයේ මිල දී ගැනීම් (G)
- ශුද්ධ අපනයන $Nx(X-M)$

පරිභෝජන වියදම (C)

- කුටුම්භ විසින් පරිභෝජන සඳහා අවශ්‍ය භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීමට දරන වියදම් කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම් වේ.
- මෙම සම්බන්ධතාව ශ්‍රිතාත්මක ව පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

$$C = \text{පෞද්ගලික පරිභෝජන වියදම}$$

$$Yd = \text{වැය කළ හැකි ආදායම}$$

$C = f(yd)$

- වැය කළ හැකි ආදායම හා පරිභෝජනය අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතින බැවින් පරිභෝජන ශ්‍රිතය පහත ලෙස දැක්විය හැකි ය.

$$C = \text{කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම}$$

$$a = \text{ස්වායත්ත පරිභෝජනය}$$

$$b = \text{ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව}$$

$$Yd = \text{වැය කළ හැකි ආදායම}$$

$C = a + b yd$

- පරිභෝජන ශ්‍රිතයේ "a" සංගුණකයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ ස්වායත්ත පරිභෝජනය යි. ආදායම ශුන්‍ය අවස්ථාවේ දී සිදු වන පරිභෝජන වියදම් ස්වායත්ත පරිභෝජනය යි. එනම් ආදායම් බලපෑමකින් තොර ව සිදු කරන පරිභෝජනය යි.

ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව (MPC)

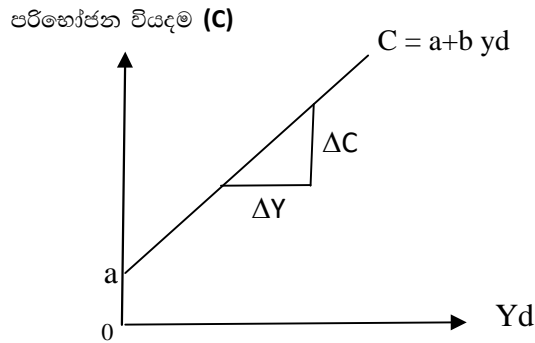
- පරිභෝජන ශ්‍රිතයේ "b" සංගුණකයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව යි. ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව (MPC) යනු වැය කළ හැකි ආදායම වෙනස් වීමට සාපේක්ෂ ව පරිභෝජනයේ වෙනස් වන අනුපාතය යි. එනම් ආදායම එක ඒකකයකින් වෙනස් වන විට පරිභෝජනය කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වේ ද යන්න යි.
- ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව පහත ලෙස ගණනය කළ හැකි ය.

$$b = (MPC) = \frac{\Delta C}{\Delta Y}$$

$\Delta C = \text{පරිභෝජනයේ වෙනස්වීම}$
 $\Delta Y = \text{ආදායමේ වෙනස්වීම}$

- ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව = $\frac{\text{පරිභෝජනයේ වෙනස්වීම}}{\text{ආදායමේ වෙනස්වීම}}$

- පරිභෝජන ශ්‍රිතය හා සම්බන්ධ පරිභෝජන රේඛාව හා ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ලබා ගන්නා ආකාරය පහත ප්‍රස්තාර සටහනේ දැක්වේ.

- පරිභෝජන රේඛාවේ බෑවුම $\frac{\Delta C}{\Delta Y}$ වලින් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව යි(MPC).

කුටුම්භ ඉතුරුම්

- වැය කළ හැකි ආදායමෙන් පරිභෝජනය නොකරන කොටස කුටුම්භ ඉතුරුම් ය. ඉතුරුම් රඳා පවතින්නේ පහත පරිදි වැය කළ හැකි ආදායම මත ය. මෙය ශ්‍රිතාත්මක ව පහත පරිදි වේ.

$$S = \text{කුටුම්භ ඉතුරුම්}$$

$$Y = \text{ආදායම}$$

$$C = \text{පරිභෝජන වියදම්}$$

- ඉහත ශ්‍රිතයට පරිභෝජන ශ්‍රිතය ආදේශ කළ පසු ලැබෙන ඉතුරුම් ශ්‍රිතය පහත පරිදි වේ.

$$S = Y - C$$

$$S = Y - (a + bYd)$$

$$S = Y - a - bYd$$

$$S = -a + (1 - b) Yd$$

නිර්-ඉතුරුම් (සෘණ ඉතුරුම්)(- a)

- නිර්-ඉතුරුම් යනු ශුන්‍ය ආදායම් මට්ටමක දී හට ගන්නා පරිභෝජන වියදම් වේ. පරිභෝජන වියදම් වැය කළ හැකි ආදායමට සමාන වන තුරු පවතින්නේ නිර්-ඉතුරුම් ය. ආදායම් ශුන්‍ය අවස්ථාවල දී කලින් රැස්කර ගත් ඉතුරුම් යොදාගෙන පරිභෝජන කරයි. ඉතුරුම් පහළ වැටෙන නිසා එම තත්ත්වය නිර්-ඉතුරුම් ලෙස හැඳින්වේ.

ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව(MPS)

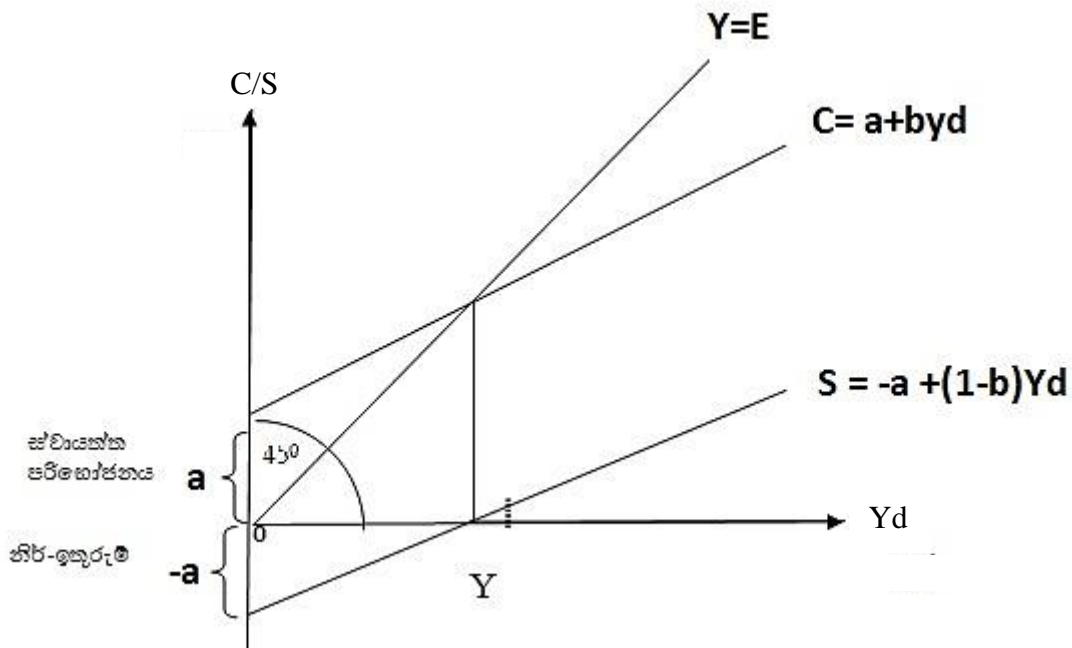
- ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව යනු වැය කළ හැකි ආදායමේ වෙනස් වීමට සාපේක්ෂ ව ඉතිරි කිරීම් වෙනස් වන අනුපාතය යි. එනම් ආදායම එක් ඒකකයකින් වෙනස් වන විට ඉතුරුම් කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වේ ද යන්නයි.

- ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව පහත ලෙස ගණනය කෙරේ.

$$\text{ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව} = \frac{\text{ඉතිරි කිරීම්වල වෙනස}}{\text{ආදායම් වෙනස}}$$

$$(1-b) = (\text{MPC}) = \frac{\Delta S}{\Delta Y}$$

- ඉතුරුම් ශ්‍රිතය සම්බන්ධ ඉතුරුම් වක්‍රය හා ඒ ඇසුරෙන් ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව ලබා ගන්නා ආකාරය පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වේ.

නිදසුන් : $C = 200 + 0.8 Yd$

$S = -200 + 0.2 Yd$

ඉතුරුම් ශුන්‍ය වන අවස්ථාවේ දී ආදායම $S = (-200) + 0.2 Yd$

$Y = 1000$

එම ආදායම් මට්ටමේ දී මුළු පරිභෝජනය $(C) = 200 + 0.8Y$

Y වලට 1000 ආදේශ කිරීමෙන් $C = 200 + 0.8 (1000)$

$C = 1000$

- ප්‍රස්තාර සටහනේ ශුන්‍ය ඉතුරුම් වන අවස්ථාවේ දී ආදායම (Y) එම ආදායම් මට්ටමේ දී පරිභෝජනයට සමාන වේ. පරිභෝජන ශ්‍රිතයේ බැවුමේ අගයේ සහ ඉතුරුම් ශ්‍රිතයේ බැවුමේ අගයේ එකතුව එකට සමාන වේ.

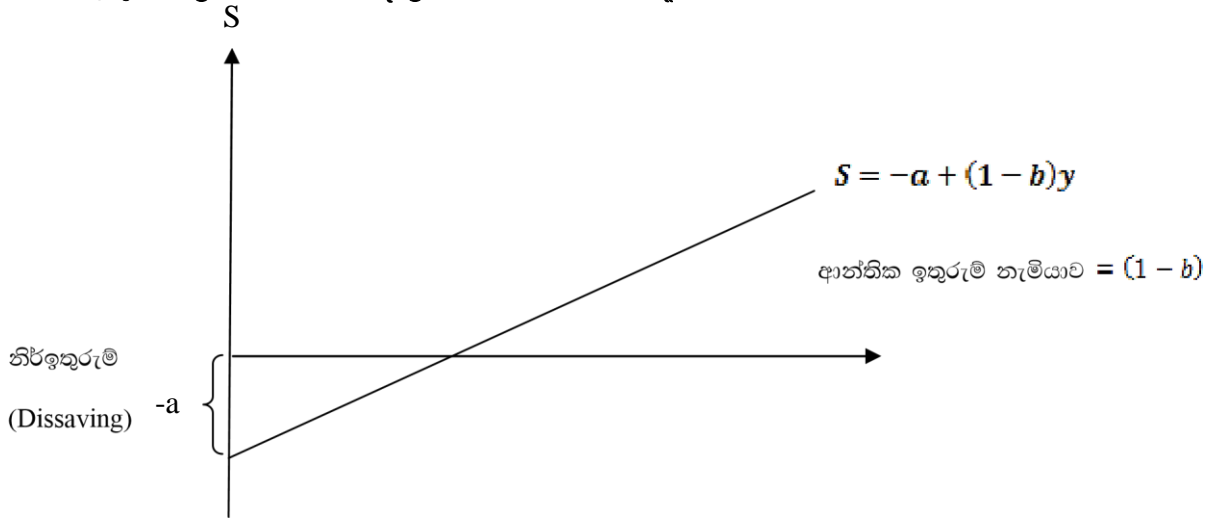
$$MPC + MPS = 1$$

$$\left. \begin{array}{l} MPC = 0.8 \\ MPS = 0.2 \end{array} \right\} = 1$$

නිදසුන් :- $C = 100 + 0.8Y$

$$S = -100 + 0.2Y$$

- සෘණ ඉතුරුම් ස්වයන්ත පරිභෝජනයට සමාන වේ.
- ඉතුරුම් ශ්‍රිතය පහත පරිදි ප්‍රස්ථාර සටහනකින් දැක්විය හැකි ය.

සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව (APC)

- වැය කළ හැකි ආදායම (Y_d) සහ මුළු පරිභෝජනය අතර අනුපාතය සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව (APC) වේ. වැය කළ හැකි මුළු ආදායමෙන් කොපමණ ප්‍රමාණයක් පරිභෝජනයට යොදාගන්නේ ද යන්න සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාවෙන් ප්‍රකාශ වේ.
- සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව පහත ලෙස ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව} = \frac{\text{පරිභෝජනය වියදම්}}{\text{වැය කළ හැකි ආදායම}}$$

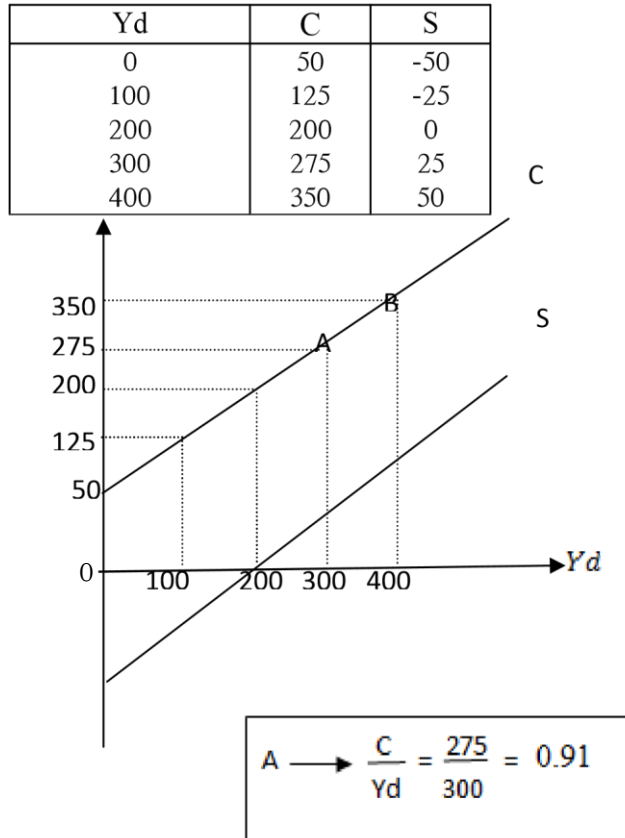
$$APC = \frac{C}{Y_d}$$

සාමාන්‍ය ඉතුරුම් අනුපාතය (APS)

- මුළු ඉතුරුම් සහ මුළු ආදායම අතර අනුපාතය සාමාන්‍ය ඉතුරුම් අනුපාතය වේ. මුළු ආදායමෙන් කොපමණ ප්‍රමාණයක් ඉතුරුම්වලට යොදවන්නේ ද යන්න සාමාන්‍ය ඉතුරුම්

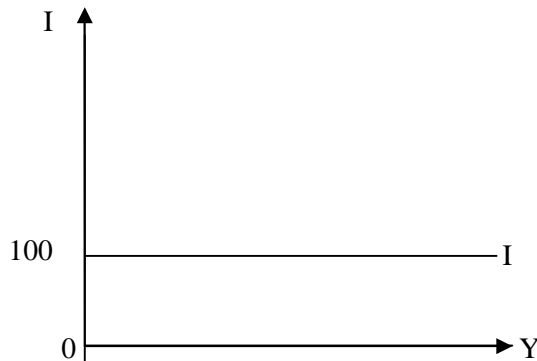
නැමියාවෙන් (APS) ප්‍රකාශ වේ. ඉතුරුම් ප්‍රමාණය එම අවස්ථාවේ වැය කළ හැකි ආදායමෙන් බෙදීමෙන් සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව (APS) ගණනය කළ හැකි ය.

- සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව සහ සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව පහත වගුව හා ප්‍රස්තාර සටහන ඇසුරින් ගණනය කළ හැකි ය.

ආයෝජන වියදම (I)

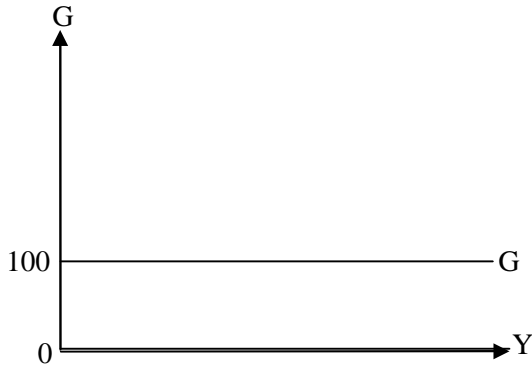
- ආයෝජනය වියදම ආදායම මත තීරණය නොවන ස්වායත්ත වියදමක් ලෙස උපකල්පනය කෙරෙන නිසා ආයෝජන වියදම් රේඛාව තිරස් අක්ෂයට සාමාන්තර සරල රේඛාවක් සේ පිහිටයි.
- මෙය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහනකින් දැක්විය හැකි ය.

- ආයෝජන වක්‍රයේ බැවුම ශුන්‍ය අගයක් ගනී. ආර්ථිකයේ ආයෝජනය විදීමවලට අයත් සංරචකයකි.

රජයේ මිල දී ගැනීම් (G)

- රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම්(G) ද ආදායම මත තීරණය නොවන ස්වායත්ත වියදමක් ලෙස උපකල්පනය කෙරෙන නිසා ස්වායත්ත වියදමකි. රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම්වලට නිදසුන් ලෙස ජාතික ආරක්ෂාව, අධ්‍යාපන, සෞඛ්‍ය, ප්‍රවාහණය වැනි රාජ්‍ය සේවා පවත්වාගෙන යාමට කරන වියදම් දැක්විය හැකි ය. මුළු රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් භාණ්ඩ හා සේවා මිල දී ගැනීමට කරන ලද වියදම් සහ රාජ්‍ය සංක්‍රාම වියදම්වලින් සමන්විත වේ. විශ්‍රාම වැටුප් සහ පොහොර සහනාධාර සංක්‍රාම වියදම්වලට නිදසුන් වේ.
- රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් වක්‍රය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

ශුද්ධ අපනයන $N_x(X-M)$

- අපනයන සහ ආනයනය අතර වෙනස ශුද්ධ අපනයනය යි.(X-M)
- ශුද්ධ අපනයනය සමස්ත ඉල්ලුම් සංරචකයකි.
- ශුද්ධ අපනයන ජාතික ආදායම මත තීරණය නොවේ. එය ස්වාධීන විචල්‍යයකි.
- ආර්ථිකයේ ආනයන ජාතික ආදායම මත තීරණය වන අතර ජාතික ආදායම ශුන්‍ය අවස්ථාවක දී වුව ද සමහර භාණ්ඩ ආනයනය කිරීමට සිදු වේ.

6.3 : විවිධ ප්‍රවේශ ඔස්සේ සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය විශ්ලේෂණය කරයි.

- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය හරහා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සංඛ්‍යා ලේඛන ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය ප්‍රස්තාර ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සමීකරණ ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- කාන්දු වීම් = විදීම ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සංඛ්‍යා ලේඛන ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- කාන්දු වීම් = විදීම ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය ප්‍රස්තාර ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.

- කාන්දු වීම = විදීම ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සමීකරණ ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.

සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය

- ආර්ථිකයක් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතයට පත් වන විට සමස්ත ආදායම (Y) සමාහාර වියදමට (E) සමාන වේ.
- Y වලින් අදහස් වන්නේ සමස්ත නිමැවුම(සමස්ත ආදායම)යි.
- ආර්ථිකයක සමස්ත වියදම(E) කුඩුම්බ පරිභෝජනය (C), ආයෝජන වියදම (I), රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම් (G) සහ ශුද්ධ අපනයනවලින් (X-M) සමන්විත ය.

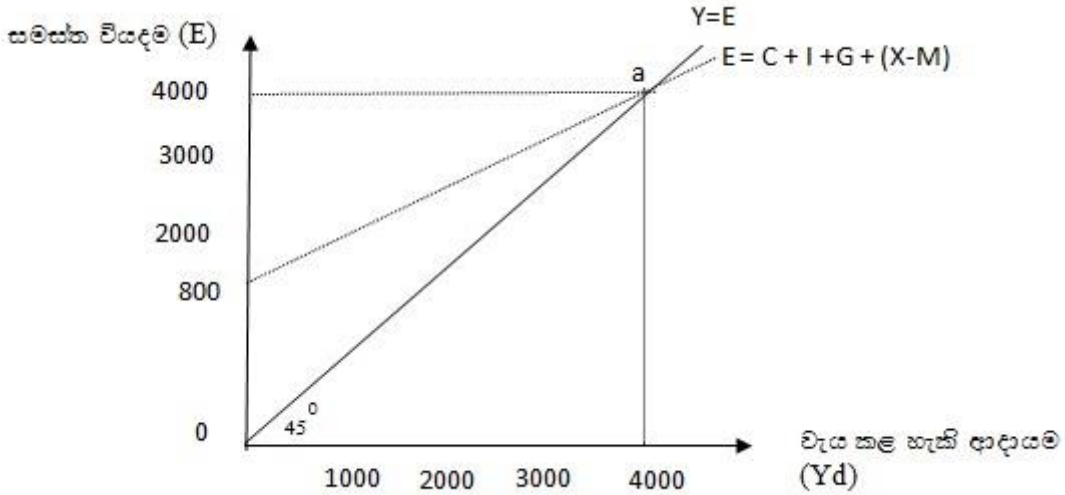
$$E = C+I+G+ (X-M)$$

- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය හරහා සාර්ව ආර්ථිකයක සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත දැක්වෙන සංඛ්‍යා වගුව මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ආදායම (Y)	වැය කළ හැකි ආදායම (yd)	පරිභෝජනය (C)	ආයෝජනය (I)	රාජ්‍ය වියදම (G)	අපනයනය (X)	ආනයනය (M)	ශුද්ධ අපනයන (X-M)	සමස්ත වියදම (E)
0	-250	400	200	300	200	300	-100	800
2000	1750	2000	200	300	200	300	-100	2400
4000	3750	3600	200	300	200	300	-100	4000
6000	5750	5200	200	300	200	300	-100	5600
8000	7750	6800	200	300	200	300	-100	7200
10000	9750	8400	200	300	200	300	-100	8800

- ඉහත සංඛ්‍යා වගුව අනුව රු.මි.4000 ආදායම් මට්ටම දී සමස්ත වියදමේ වටිනාකම සමස්ත ආදායමට සමාන වන නිසා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය රු.මි. 4000 ආදායම් මට්ටම දී සිදු වේ. මෙහි දී ආර්ථිකයේ සමස්ත ඉල්ලුමට සරිලන සමස්ත නිෂ්පාදනයක් ඇති වේ.
- අනෙකුත් සෑම ආදායම් මට්ටමක දී ම සමස්ත වියදමේ වටිනාකම සමස්ත ආදායමට සමාන නොවන නිසා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතයක් සිදු නොවේ.

- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය හරහා සාර්ව ආර්ථිකයක සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත දැක්වෙන ප්‍රස්තාර සටහන මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ සමස්ත වියදම (E) සිරස් අක්ෂයෙන් දැක්වෙන වන අතර වැය කළ හැකි ආදායම (Yd) තිරස් අක්ෂයෙන් දැක්වෙයි.
- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ සමතුලිත ආදායම් වියදම් රේඛාව (අංශක 45° රේඛාව) මූල ලක්ෂයෙන් ආරම්භ වී වමේ සිට දකුණට ඉහළට බැවුම් වේ.
- එම ප්‍රස්තාර සටහනේ a ලක්ෂයේ දී සමස්ත ආදායම (Y) සමස්ත වියදමට (E) සමාන වී ඇත. ඒ අනුව සමතුලිත නිමැවුම් මට්ටම 4000කි.
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සමීකරණ ඇසුරින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$Y = E$$

$$E = C + I + G + (X-M)$$

නිදසුන්

- පරිභෝජන ශ්‍රිතය (C) = (C = 600 + 0.8yd)
- ආයෝජන වියදම (I) = 200
- රාජ්‍ය ආදායම (G) = 300
- ගුද්ධ අපනයන (X-M) = -100
- වැය කළ හැකි ආදායම (Y-T) = -yd
- ස්වාධීන බදු (T) = -250

$$Y = E$$

$$Y = C+I+G+(X-M)$$

$$Y = 600 + 0.8y_d + 200 + 300 - 100$$

$$Y = 600 + 0.8(Y - T) + 400$$

$$E = 600 + 0.8(Y - 250) + 400$$

$$E = 1000 - 200 + 0.8Y$$

$$Y = 800 + 0.8Y_d$$

$$Y - 0.8y = 800$$

$$0.2Y = 800$$

$$\underline{\underline{Y = 4000}} \quad (\text{රු. මිලියන})$$

කාන්දු වීම් = විදීම ප්‍රවේශය

- කාන්දු වීම් විදීම ප්‍රවේශය මගින් ද ආර්ථිකය සමතුලිත නිමැවුම තීරණය වන ආකාරය දැක්විය හැකි ය.
- කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ වක්‍රීය ආදායම් වෘත්තාකාර ප්‍රවාහයන් සිදු වන ගිලිහීම් කාන්දු වීම ලෙස හඳුන්වයි. ආර්ථිකයක කාන්දු වීම් ස්වරූප තුනකි. එනම්
  - ඉතුරුම් (S)
  - ස්වාධීන බදු (T)
  - ආනයන (M)
- ඉතුරුම් වැය කළ හැකි ආදායමෙන් පරිභෝජනය සඳහා වැය නොකරන කොටස යි.
- ස්වාධීන බදු කුටුම්භ වෙත ලැබෙන ආදායමෙන් රජය වෙත, මාරු වන කොටස යි.
- ඉතුරුම්, ස්වාධීන බදු සහ ආනයන වියදම් හේතුවෙන් සමස්ත වියදම් ප්‍රවාහය සංකෝචනය වේ.
- මුළු විදීම වටිනාකම වක්‍රීය ආදායම් ප්‍රවාහය ශක්තිමත් කිරීමට හේතු වන අතර විදීම වක්‍රීය ආදායම් ප්‍රවාහය ප්‍රසාරණය කිරීමට හේතු වේ.
- ආර්ථිකයේ විදීම ස්වරූප තුනකි. එනම්
  - ස්වාධීන ආයෝජන (I)
  - ස්වාධීන රාජ්‍ය වියදම් (G)

- අපනයන **(X)**

- කාන්දු වීම් වටිනාකම වක්‍රීය ආදායම් ප්‍රවාහය දුර්වල කිරීමට හේතු වන අතර මුළු විදීම (එකතු වීම්) වටිනාකම වක්‍රීය ආදායම් ප්‍රවාහය ශක්තිමත් කිරීමට හේතු වේ. මෙම නිසා ඒවා එකිනෙකට සමාන වීම තුළින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඇති වේ. ආර්ථිකයේ එම කොන්දේසිය පහත දැක්වෙන ලෙස ප්‍රකාශ කළ හැකි ය.

$$W = J$$

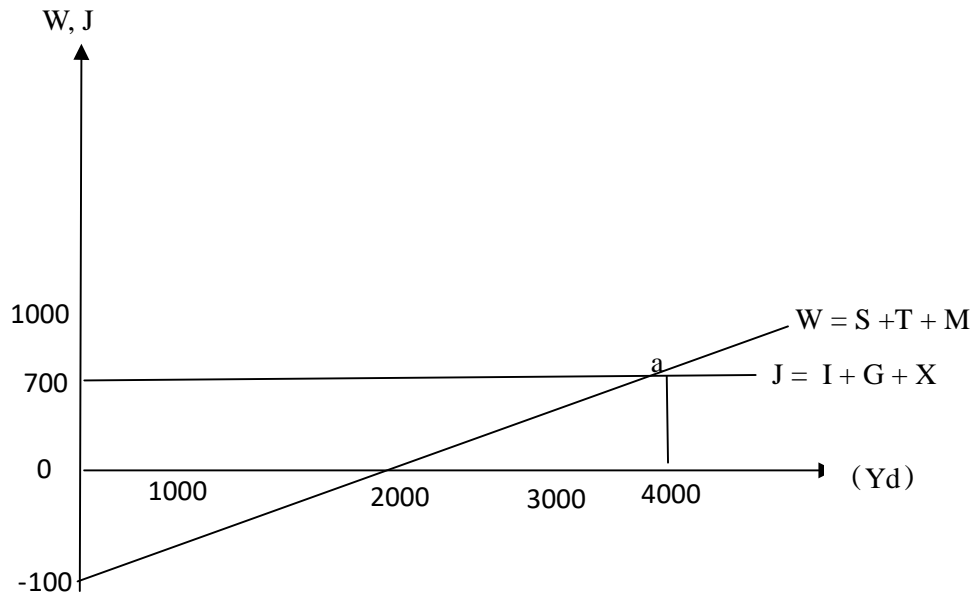
$$S + T + M = I + G + X$$

- කාන්දු වීම් = විදීම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි සංඛ්‍යා ලේඛන මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ආදායම (Y)	ඉතුරුම් (S)	ස්වාධීන බදු (T)	ආනයන (M)	ආයෝජනය (I)	රාජ්‍ය වියදම (G)	අපනයන (X)	මුළු කාන්දුවීම් (W)	මුළු විදීම් (J)
0	-650	250	300	200	300	200	-100	700
2000	-250	250	300	200	300	200	300	700
4000	150	250	300	200	300	200	700	700
6000	550	250	300	200	300	200	1100	700
8000	950	250	300	200	300	200	1500	700
10000	1350	250	300	200	300	200	1900	700

- ආර්ථිකයේ මුළු කාන්දු වීම් වටිනාකම මුළු විදීම් වටිනාකමට සමාන වන්නේ රු.මි 4000 ආදායම් මට්ටම දී ය. එම අවස්ථාවේ දී සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය සිදු වේ.

- කාන්දුවීම් = විදීම ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහන් මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ මූල ලක්‍ෂ්‍යයට පහළින් කාන්දු වීම් රේඛාව ආරම්භ වේ.
- එම ප්‍රස්තාර සටහනේ විදීම රේඛාව ආරම්භ වන්නේ මූල ලක්‍ෂ්‍යයට ඉහළින් ය. එය ආදායම් අක්‍ෂයට සමාන්තර වේ.
- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ **a** ලක්‍ෂ්‍යයේ දී කාන්දු වීම් රේඛාව සහ විදීම රේඛාව ඡේදනය වන අතර එම ලක්‍ෂ්‍යයේ දී සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඇති වේ. එම ලක්‍ෂ්‍යයේ දී ආදායම් මට්ටම රු.මි 4000 වන නිසා සමතුලිත ආදායම් මට්ටම රු.මි 4000 වේ.
- කාන්දු වීම් = විදීම ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි සමීකරණ ඇසුරෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.
- ආර්ථිකයේ මුළු කාන්දු වීම්වලට ඇතුළත් සංරචක පහත දැක්වේ.

$$W = S + T + M$$

- ආර්ථිකයේ මුළු විදීම්වලට ඇතුළත් සංරචක පහත දැක් වේ.

$$J = I + G + X$$

- ඒ අනුව කාන්දු වීම් = විදීම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි සමීකරණ ඇසුරෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$W = J$$

$$S + T + M = I + G + X$$

නිදසුන් :

රු. මිලියන

- ඉතුරුම් (S) = 150
- ස්වාධීන බදු (T) = 250
- ආනයනය (M) = 300
- මුළු කාන්දු වීම් වටිනාකම (W) = 700
- ආයෝජන (I) = 200
- රාජ්‍ය වියදම (G) = 300
- අපනයන (X) = 200
- මුළු විදීම් වටිනාකම (J) = 700

$$W = J$$

$$S + T + M = I + G + X$$

$$150 + 250 + 300 = 200 + 300 + 200$$

$$700 = 700 \text{ (රු. මිලියන)}$$

$C = 600 + 0.8Y_d$ පරිභෝජන ශ්‍රිතය ඇසුරෙන් ඉතුරුම් ශ්‍රිතය $S = (-600) + 0.2Y_d$ ලෙස ආදේශ කර,

$$W = J$$

$$S + T + M = I + G + X$$

$$-600 + 0.2y_d + 250 + 300 = 200 + 300 + 200$$

$$-600 + 0.2(y - 250) + 550 = 700$$

$$-650 + 550 + 0.2y = 700$$

$$0.2y = 700 + 100$$

$$Y = \frac{800}{0.2}$$

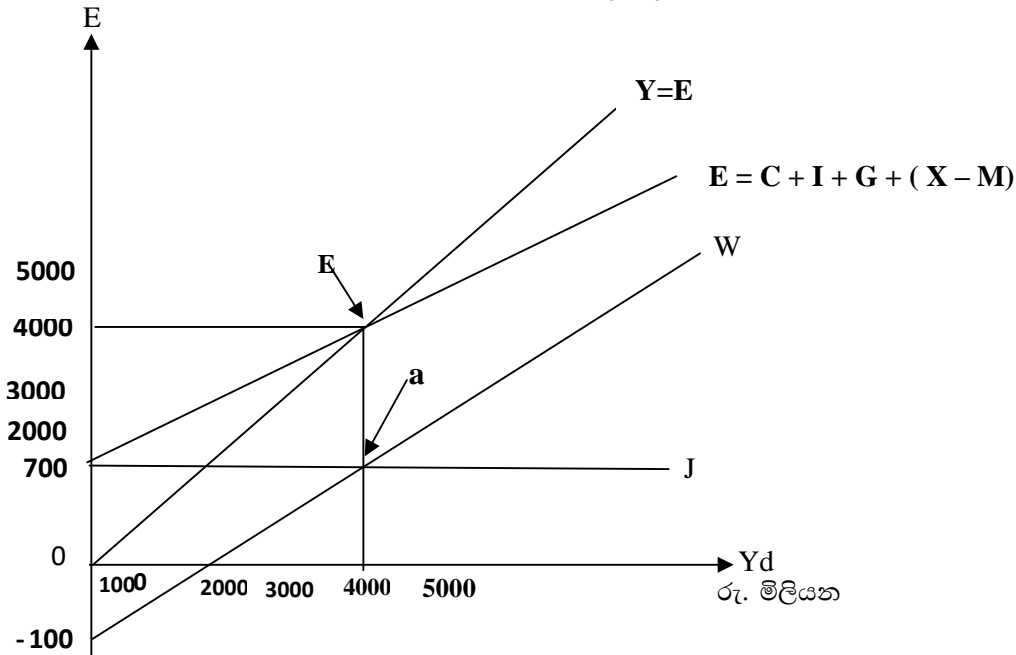
$$\underline{\underline{Y = 4000}}$$

- ආදායම් වියදම් ප්‍රවේශය සහ කාන්දු වීම් විදීම ප්‍රවේශය අතර පවතින සම්බන්ධතාව සංඛ්‍යා ලේඛන වගුවකින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ආදායම (Y)	ඉතුරුම් (S)	ස්වාධීන බදු (T)	පරිභෝජ නය (C)	ආයෝජනය (I)	රාජ්‍ය වියදම (G)	අපනයන (X)	සමස්ත වියදම (E)	ආනයන (M)
0	-650	250	600	200	300	200	1000	300
2000	-250	250	2000	200	300	200	2400	300
4000	150	250	3600	200	300	200	4000	300
6000	550	250	5200	200	300	200	5600	300
8000	950	250	6800	200	300	200	7200	300
10000	1350	250	8400	200	300	200	8800	300

(රුපියල් මිලියනවලින් දැක්වේ.)

- ඉහත සංඛ්‍යා ලේඛන වගුව අනුව ආර්ථිකයේ රුපියල් මිලියන 4000 ආදායම් මට්ටමේ දී ආදායම් වියදමට සමාන ($Y = E$) වන අතර කාන්දු වීම් විදීමවලට සමාන ($W = J$) වේ.
- ආර්ථිකයේ ආදායම් වියදම් ප්‍රවේශ ($Y = E$) සහ කාන්දු වීම් විදීම ප්‍රවේශ ($W = J$) අතර පවතින සම්බන්ධතාව ප්‍රස්තාර සටහනක් මගින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ සමාහාර ආදායම් රේඛාව හා වියදම් රේඛාව E ලක්ෂ්‍යයේ දී ඡේදනය වන අතර එම ලක්ෂ්‍යයේ දී ආදායම් මට්ටම වන රුපියල් මිලියන 4000 සහ කාන්දු වීම් රේඛාව විදීම රේඛාව ඡේදනය වන a ලක්ෂ්‍යයේ දී ආදායම් මට්ටම වන රුපියල් මිලියන 4000 සමාන අගයක් වේ.

- මේ අනුව ආදායම් වියදම් ප්‍රවේශ (Y= E) සහ කාන්දුවීම් විදීම් ප්‍රවේශ (W= J) අතර පවතින සම්බන්ධතාව පැහැදිලි වේ.

6.4: සමාහාර ඉල්ලුම සංරචක වෙනස් වීම මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිත වෙනස්වීම් ගුණක ක්‍රියාවලිය ඇසුරින් පෙන්වා දෙයි.

- සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වීම පැහැදිලි කරයි.
- සාර්ව ආර්ථිකයක සමතුලිතය වෙනස් වීමට බලපාන සාධක නම් කරයි.
- ස්වායත්ත වියදම් වර්ග වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය ඉදිරිපත් කරයි.
- පරිභෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.
- ආයෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වීම අනුව ආර්ථිකයක සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.
- සාර්ව ආර්ථිකයක ගුණක ක්‍රියාවලිය හඳුන්වයි.
- ආර්ථිකයක ගුණක ක්‍රියාවලිය ලේඛනයක් හා සමීකරණයක් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- ආයෝජන ගුණකය, රජයේ වියදම ගුණකය, බදු ගුණකය, සංක්‍රාම ගුණකය සහ තුලිත අය වැය ගුණකය සංඛ්‍යාත්මක ව විස්තර කරයි.
- සමතුලිත ආදායම, පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටම මත හා ඉන් බැහැර ව පිහිටන අවස්ථා විස්තර කරයි.

සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වීම

- සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වීමට බලපාන සාධක
  - පරිභෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වීම
  - ස්වාධීන ආයෝජන වෙනස් වීම
  - රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් වෙනස් වීම
  - ස්වාධීන බදුවල වෙනස් වීම
  - සංක්‍රාම වියදම් වෙනස් වීම

පරිභෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වීම

- ස්වාධීන පරිභෝජනය හෝ ආන්තික පරිභෝජනය නැමියාව හෝ වෙනස් වීම අනුව පරිභෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වේ. මෙම නිසා ස්වාධීන පරිභෝජනය හෝ ආන්තික පරිභෝජනය නැමියාව වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ද වෙනස් වේ.

- ස්වාධීන පරිභෝජනය වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පහත නිදසුන ඇසුරින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

$$\text{නිදසුන :- } C = 200 + 0.8y_d, I = 100$$

$$Y = E$$

$$\text{සමතුලිත ආදායම } Y = C + I$$

$$Y = 200 + 0.8y_d + 100$$

$$Y = 300 + 0.8y$$

$$Y - 0.8y = 300$$

$$0.2y = 300$$

$$Y = \frac{300}{0.2}$$

$$Y = 1500 \text{ (රු.මිලියන)}$$

- ඉහත නිදසුනේ ස්වාධීන පරිභෝජනය 200 සිට 250 දක්වා ඉහළ ගිය විට පරිභෝජන ශ්‍රිතය පහත ආකාරයට වෙනස් වේ.

$$C = 250 + 0.8y_d \quad I = 100 \text{ (ස්වාධීන ආයෝජන)}$$

$$E = Y$$

$$\text{සමතුලිත ආදායම (} Y) = C + I$$

$$Y = 250 + 0.8y_d + 100$$

$$Y = 350 + 0.8y_d$$

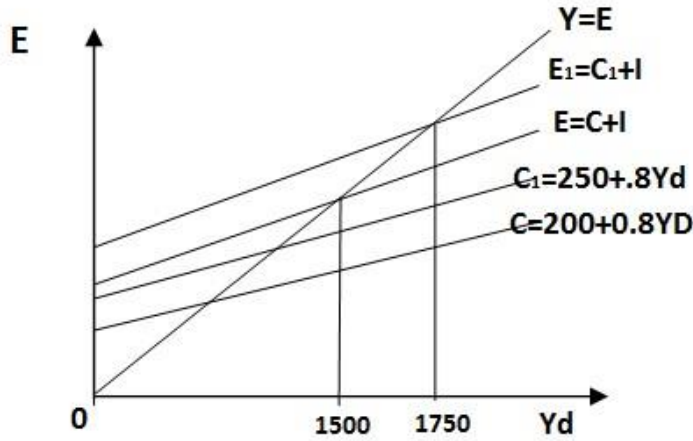
$$Y - 0.8y = 350y$$

$$0.2y = 350$$

$$Y = \frac{350}{0.2}$$

$$Y = 1750 \text{ (රු.මිලියන)}$$

- ස්වාධීන පරිභෝජනය වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහනකින් ද දැක්විය හැකි ය.

- ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව වෙනස් වීම නිසා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් විය හැකි ආකාරය පහත නිදසුන ඇසුරින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.
නිදසුන්

$$C = 200 + 0.8y \quad I = 100 \quad (\text{ස්වාධීන ආයෝජනය})$$

$$Y = E$$

$$Y = C+I$$

$$Y = 200+0.8Y+100$$

සමතුලිත ආදායම (Y) = 1500 (මිලියන)

$C = 200 + 0.9 y$ ලෙස ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ඉහළ ගිය විට සමතුලිත ආදායම

$$Y = E$$

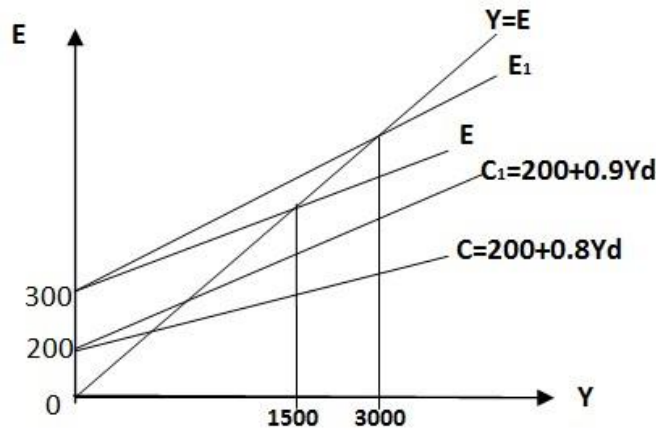
$$Y = C+I$$

$$Y = 200+0.9Y+100$$

$$0.1Y=300$$

සමතුලිත ආදායම = 3000 (මිලියන)

- ස්වාධීන පරිභෝජනය ස්ථාවර මට්ටමක දී ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ඉහළ යෑම නිසා සමතුලිත ආදායම වෙනස් වීම පහත දැක්වෙන ප්‍රස්තාර සටහනින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

ස්වාධීන ආයෝජන වෙනස් වීම

- ආර්ථිකයෙහි ස්වාධීන ආයෝජන වියදම් වෙනස් වූ විට සමතුලිත ජාතික ආදායම වෙනස් වේ.

නිදසුන්

- ආර්ථිකයෙහි ආයෝජනය = 100
- පරිභෝජනය $C = 200 + 0.8 yd$
- රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් = 200
- බදු = 50
- ශුද්ධ අපනයන = - 100

$$\begin{aligned}
 Y &= C + I + G + (X - M) \\
 &= 200 + 0.8 (Y - T) + 200 + 100 + (-100) \\
 &= 400 + 0.8 (Y - 50)
 \end{aligned}$$

$$Y - 0.8y = 360$$

$$Y = \frac{360}{0.2}$$

$$\underline{\underline{Y = 1800}}$$

- ඉහත නිදසුනෙහි ආයෝජන වියදම 100කින් ඉහළ ගියහොත් නව සමතුලිතය පහත පරිදි ගණනය කළ හැකිය.

$$Y = E$$

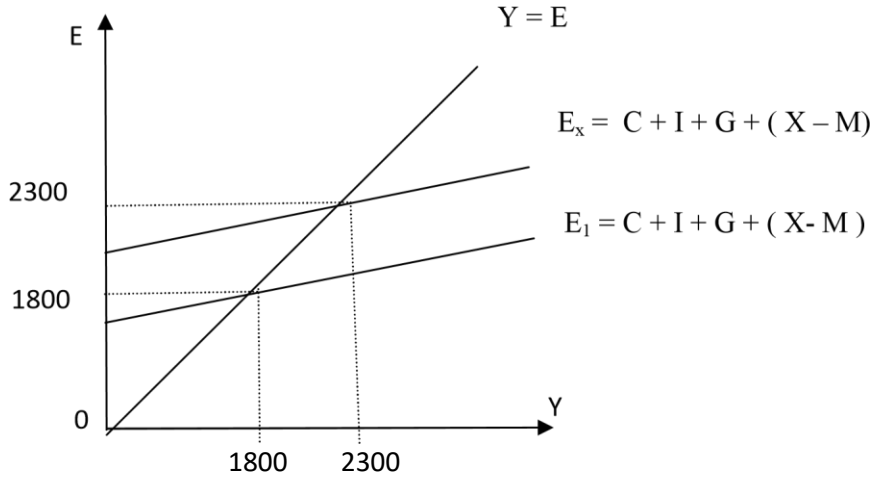
$$\begin{aligned}
 Y &= C + I + G + (X - M) \\
 &= 200 + 0.8 (Y - T) + 200 + 200 + (-100) \\
 &= 500 + 0.8 (Y - 50)
 \end{aligned}$$

$$Y - 0.8Y = 460$$

$$Y = \frac{460}{0.2}$$

$$\underline{Y = 2300}$$

- මෙහි දී ආයෝජන වියදම් 100 කින් වැඩි වන විට සමතුලිත ජාතික නිෂ්පාදනය ආදායම 1800 සිට 2300 දක්වා ඉහළ යන අතර එය ආර්ථික ප්‍රසාරණයකි.
- එය ප්‍රස්තාර සටහනකින් පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව ආයෝජන වියදම් වැඩි වන විට සමස්ත වියදම ඉහළ ගොස් සමාහාර ඉල්ලුම වක්‍රය E_1 සිට E_x දක්වා ඉහළට විතැන් වේ. ඒ අනුව සමතුලිත නිෂ්පාදනය 1800 සිට 2300 දක්වා ඉහළ යයි.

රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් වෙනස් වීම

- රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් වෙනස් වීම් තුළින් ද සමතුලිත නිෂ්පාදනය වෙනස් වේ. නිදසුන්

$$Y = E$$

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

$$= 200 + 0.8(Y - T) + 200 + 100 + (-100)$$

$$= 200 + 0.8(Y - 50) + 200 + 100 + (-100)$$

$$Y - 0.8y = 400 - 40$$

$$Y = \frac{360}{0.2}$$

$$\underline{Y = 1800}$$

- මෙම ආර්ථිකයේ රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම් 50කින් ඉහළ ගියහොත් සමතුලිත නිමැවුම පහත පරිදි ඉහළ යයි.

$$Y = E$$

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

$$= 200 + 0.8 (Y - 50) + 100 + 250 + (-100)$$

$$Y = 450 + 0.8y - 40$$

$$Y = \frac{410}{0.2}$$

$$Y = \underline{\underline{2050}}$$

- රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් 50කින් වැඩි වන විට සමතුලිතය 1800 සිට 2050 දක්වා ඉහළ යයි.

ස්වාධීන බදුවල වෙනස් වීම

- ආර්ථිකයේ රජය විසින් බදු අය කිරීම වෙනස් කිරීම් තුළින් ද සමතුලිත ජාතික නිමැවුම වෙනස් වේ.
- බදු අය කිරීම් වැඩි කළ විට සමතුලිත නිමැවුම අඩු වන අතර බදු ගෙවීම් අඩු කළ විට සමතුලිත නිමැවුම මට්ටම ඉහළ යයි. නිදසුන්,
කලින් ඉදිරිපත් කළ නිදසුන සැලකිල්ලට ගත් විට බදු අය කිරීම් 50 වන අතර සමතුලිත නිමැවුම 1800කි. බදු අය කිරීම් 100 දක්වා වැඩි කළ හොත් සමතුලිත නිමැවුම පහත පරිදි වෙනස් වේ.

$$Y = E$$

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

$$= 200 + 0.8 (Y - 100) + 200 + 200 + (-100)$$

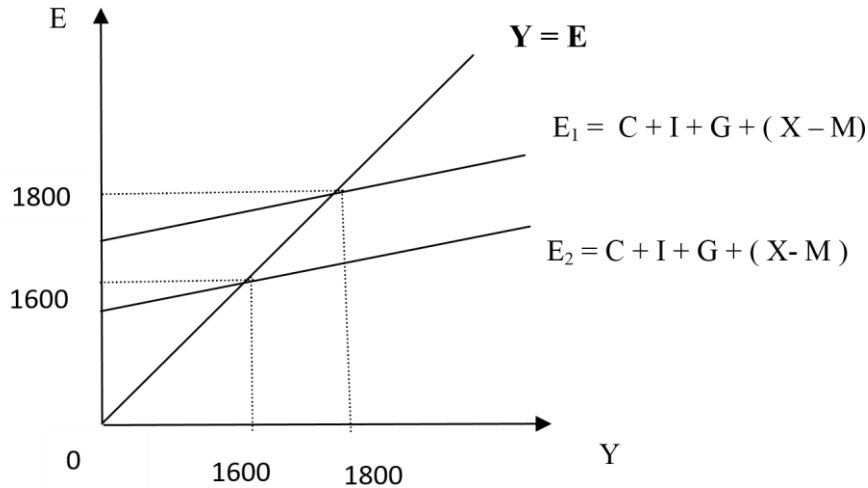
$$= 400 + 0.8 Y - 80$$

$$Y - 0.8Y = 320$$

$$Y = \frac{320}{0.2}$$

$$Y = \underline{\underline{1600}}$$

- බදු අය කිරීම හේතුවෙන් සමතුලිත නිමැවුම 1800 සිට 1600 දක්වා සංකෝචනය විය. මෙය ප්‍රස්තාර සටහන මගින්ද පැහැදිලි කළ හැකි ය.

සාර්ව ආර්ථිකයක ගුණක ක්‍රියාවලිය

- ස්වාධීන වියදමේ සංරචකයක් වෙනස් වීම නිසා සමතුලිත ආදායමේ ඇති වන වෙනස් වීම විග්‍රහ කරන්නේ ගුණක ක්‍රියාවලියෙනි. ස්වාධීන වියදමේ වෙනස් වීම නිසා ආදායම් මට්ටම කිහිප ගුණකයකින් වෙනස් වීම ගුණක ප්‍රතිවිපාකය (Multiplier effect) ලෙස හැඳින්වේ.
- ස්වාධීන වියදම් ඉහළ යෑම හෝ පහළ යෑම හෝ නිසා සමතුලිතය වෙනස් වීම ගුණකයේ විශාලත්වය අනුව සිදු වේ.

ස්වාධීන වියදම් ගුණකය

- ආර්ථිකයේ කිසියම් ස්වාධීන වියදමක් යම්කිසි ප්‍රමාණයකින් වැඩි වන විට සමතුලිත නිමැවුම කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වැඩි වේදැයි පෙන්වන සංගුණකය ගුණකය ලෙස හඳුන්වයි.
- සාමාන්‍යයෙන් සරල ආර්ථිකයක ගුණකය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

$$K = 1/(1-b) = 1/(1-MPC) = 1/(MPS)$$

- රජය ඇතුළත් ආර්ථිකයක වුව ද පවතින බදු ස්වායත්ත බදු යැයි උපකල්පනය මත ගුණකය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

$$K = 1/(1-b) = 1/(1-MPC) = 1/(1-MPS)$$

- රජය ඇතුළත් ආර්ථිකයක ස්වායත්ත වියදම් වර්ග තුනකි.
  - පරිභෝජන වියදම
  - ආයෝජන වියදම
  - රජයේ පරිභෝජන වියදම
- කිසියම් ස්වායත්ත වියදමක් යම් ප්‍රමාණයකින් වෙනස් කරන විට ජාතික නිමැවුම කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වන්නේ දැයි ගුණකය මගින් ගණනය කළ හැකි ය.
- ගුණකයෙහි විවිධ ස්වරූප කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- පරිභෝජන වියදම් ගුණකය
  - ආයෝජන වියදම් ගුණකය
  - රජයේ වියදම් ගුණකය
  - බදු ගුණකය
  - සංක්‍රාම ගුණකය
  - තුලිත අයවැය ගුණකය
- රජයේ වියදම් ගුණකය ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාවේ පරස්පරය වේ.

$$K = \frac{1}{MPS}$$

(MPS ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව)

නිදසුන්

$$C = 200 + 0.8y$$

$$\Delta I = 100$$

$$\text{සමතුලිත ආදායම (Y)} = 1500$$

$$\begin{aligned} \text{ආයෝජන ගුණකය} &= \frac{1}{1 - 0.8} \\ &= \frac{1}{0.2} = 5 \end{aligned}$$

- ආයෝජන ගුණකයේ විශාලත්වය මත සමතුලිත ආදායම වෙනස් වීම සංඛ්‍යා ලේඛන වගුවකින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ආයෝජනයේ වෙනස් වීම (ΔI)	ආයෝජන ගුණකය (K)	පවතින සමතුලිත ආදායම	නව සමතුලිත ආදායම (Y)	සමතුලිත ආදායමේ වෙනස් වීම (ΔY)
100	5	1500	$1500 + 500 = 2000$	500
100	10	1500	$1500 + 1000 = 2500$	1000

- ආයෝජන ගුණකයේ විශාලත්වය අනුව සමතුලිත ආදායම වෙනස් වේ.
- ආයෝජන ගුණකයේ විශාලත්වය තීරණය වන්නේ ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව මතයි.

ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව ↑	ආයෝජන ගුණකය ↓	සමතුලිත ආදායම ↓
ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව ↓	ආයෝජන ගුණකය ↑	සමතුලිත ආදායම ↑

$$\text{රජයේ විශදම් ගුණකය (K_G)} = \frac{1}{MPS}$$

$$\text{නිසසුන } C = 200 + 0.8y$$

$$(K_G) = \frac{1}{1 - 0.8}$$

$$= \frac{1}{0.2}$$

$$= 5$$

බදු ගුණකය

$$(K_T) = \frac{-b}{1 - b}$$

$$= \frac{-0.8}{1 - 0.8}$$

$$= \frac{-0.8}{0.2}$$

$$= -4$$

- ස්වාධීන බද්දක් යම් ප්‍රමාණයකින් වෙනස් කරන විට එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ජාතික නිමැවුම් කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වේදැයි බදු ගුණකයෙන් පෙන්වයි. ස්වාධීන බදු සහ ජාතික නිමැවුම් අතර පවතින්නේ ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවයකි.

තුලිත අයවැය ගුණකය

- රාජ්‍ය විශදම් ගුණකය සහ බදු ගුණකයේ වටිනාකම අතර වෙනස එකට සමාන වේ. එය තුලිත අයවැය ගුණකය ලෙස හඳුන්වයි. රජයේ ආදායමට සමාන විශදමක් පවතින අයවැය ලේඛනයක් තුලිත අයවැය ගුණකය වටිනාකම එකට සමාන වේ.

$$\text{තුලිත අයවැය ගුණකය} = K_G + K_T$$

$$= \frac{1}{1 - b} + \frac{-b}{1 - b}$$

$$= \frac{1 - b}{1 - b}$$

$$= 1$$

- එයින් අදහස් කරන්නේ රාජ්‍ය වියදම් සහ බදු සමාන ප්‍රමාණයකින් වැඩි කළ විට ජාතික ආදායම රාජ්‍ය වියදම් වැඩි කළ ප්‍රමාණයෙන් ම ප්‍රසාරණය වන බවයි. තුලිත අයවැය ලේඛනයක් ආර්ථිකයේ ප්‍රසාරණාත්මක බලපෑමක් ඇති කරයි.
- මෙයට හේතු වන්නේ රජයේ වියදම් වැඩි කිරීම නිසා ඇති වන නිමවුමේ ප්‍රසාරණාත්මක බලපෑම රජයේ බදු ආදායම ඉහළ දැමීමෙන් ඇති වන සංකෝචනාත්මක බලපෑමට වඩා ඉහළ අගයක් ගැනීම ය.

නිදසුන :- රාජ්‍ය වියදම සහ ස්වාධීන බදු මිලියන 50න් වැඩිකළ විට ආර්ථිකයේ මිලියන 50න් සමතුලිත ආදායම ප්‍රසාරණය වේ.

$$\text{රාජ්‍ය වියදම් ගුණකය (} K_G \text{)} = 1 / 1-b = 1 / 0.2 = 5$$

$$\text{රජයේ බදු ගුණකය (} K_T \text{)} = -b / 1-b = -0.8 / 0.2 = -4$$

$$\Delta Y = K_G \times \Delta G + K_T \times \Delta T$$

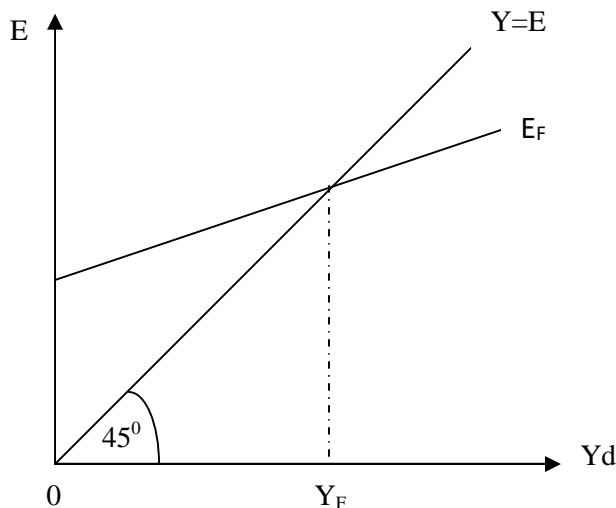
$$\Delta Y = 5 \times 50 + (-4 \times 50)$$

$$\Delta Y = 250 + (-200)$$

$$\Delta Y = \underline{50}$$

පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ සමතුලිත නිමැවුම

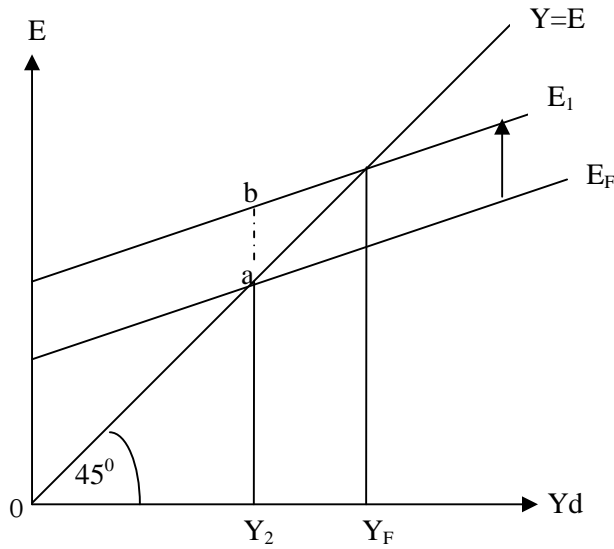
- කිසියම් ආර්ථිකයක විභව නිමැවුම නැතහොත් පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටමට සමාන සමාහාර ඉල්ලුම් මට්ටමක් පවතී නම් එය පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ සමතුලිත නිමැවුම වශයෙන් හැඳින්වේ. මෙය පහත සඳහන් ප්‍රස්තාර සටහනෙන් ඇසුරෙන් පෙන්විය හැකි ය.

ඉහත ප්‍රස්තාරයේ Y_F නිමැවුම් මට්ටමෙන් පෙන්වුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතයයි. එහි දී පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටම (Y_F) එය පවත්වා

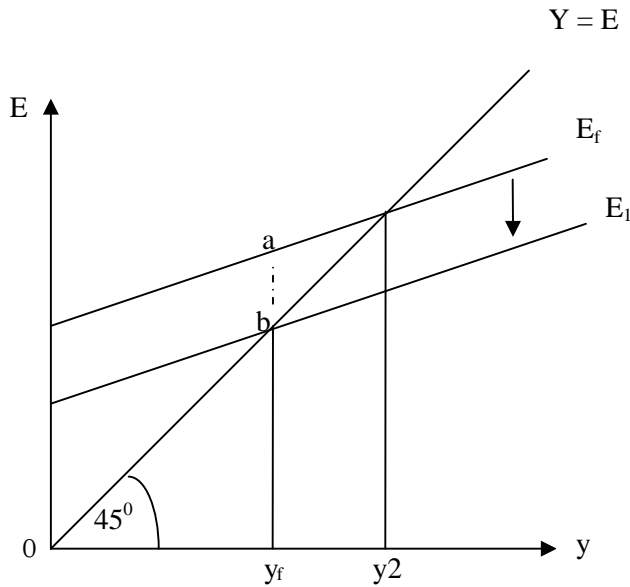
ගෙන යාමට අවශ්‍ය සමාහාර වියදමට (E_F) සමාන වේ. මෙහි දී උද්ධමනාත්මක හෝ අවධමනාත්මක තත්ත්ව හෝ නොපවතී.

- ඇතැම් අවස්ථාවල දී පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ නිමැවුමට අවශ්‍ය ඉල්ලුම ඉක්මවා සැබෑ සමාහාර ඉල්ලුම (වියදම) ඉහළ ගිය විට උද්ධමනාත්මක පරතරයක් ඇති වේ. එය පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙන් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

ඉහත ප්‍රස්තාරයේ Y_F යනු පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටම වන අතර Y_2 යනු ආර්ථිකයේ පවතින සාර්ව ආර්ථික සමතුලිත නිමැවුම් මට්ටම වේ. මෙහි E_F වක්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුමට අවශ්‍ය සමාහාර වියදම වන අතර E_1 වක්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමට අවශ්‍ය වියදම ඉක්මවා දූනට පවතින සැබෑ සමාහාර වියදම් තත්වයයි. මෙහි $a - b$ පරතරය මගින් උද්ධමනාත්මක පරතරය පෙන්නුම් කරයි.

- ආර්ථිකයක ඇතැම් අවස්ථාවලදී පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුමට අවශ්‍ය සමාහාර වියදමට වඩා අඩු සැබෑ සමාහාර වියදමක් ආර්ථිකය තුළ පවතී. එය ප්‍රතිගමනාත්මක (අවධමනාත්මක) පරතරයක් සහිත තත්ත්වයකි.
- එය පහත සඳහන් ප්‍රස්ථාර සටහන ඇසුරින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

ඉහත ප්‍රස්ථාරයට අනුව Y_F පූර්ණ සේවා නියුක්ති සමතුලිත තත්ත්වය වන අතර Y_2 මගින් පෙන්නුම් කරනුයේ ආර්ථිකයේ පවතින සමතුලිත නිමැවුම් මට්ටම වේ. E_F වක්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටම අවශ්‍ය සමාහාර වියදම වන අතර E_1 වක්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටමට අවශ්‍ය වියදමට වඩා අඩු දුනට ආර්ථිකයේ පවතින සැබෑ සමාහාර වියදම වේ. මෙහි $a - b$ පරතරය මගින් පෙන්නුම් කරනුයේ අවධමනාත්මක පරතරයයි. මෙහි $Y_F - Y_2$ මගින් පෙන්නුමෙන් ප්‍රතිගමනාත්මක පරතරය හෙවත් සේවා වියුක්ති පරතරයයි.